

รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารเทศบาลนครเพื่อส่งเสริม
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง*
BUDDHIST POLITICAL COMMUNICATION MODEL OF MUNICIPAL
ADMINISTRATORS TO PROMOTE PEOPLES POLITICAL
PARTICIPATION IN THE LOWER NORTH

จิรเดช นาคพงษ์

Chiradet Nakpong

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: hamasclub55555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภาคเหนือตอนล่าง 2. ศึกษาปัจจัยการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ 3. ศึกษาการประยุกต์หลักสภาราณียธรรม 6 ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเทศบาลนครภาคเหนือตอนล่าง 400 คน จากแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลสถิติทางสังคมศาสตร์ วิจัยเชิงคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 24 รูปหรือคน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการวางแผน การปฏิบัติ รับประโยชน์ และประเมินผล เพศหญิง อายุ 41-50 ปี การศึกษามัธยมศึกษา อาชีพรับราชการ และมีรายได้เดือนละ 15,000 บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธของผู้บริหารเทศบาลนครทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมากทุกด้าน 3. การประยุกต์หลักสภาราณียธรรม 6 มาใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ผู้บริหารเทศบาลนคร ส่งสาร คิดดี พูดดี ทำดี เนื้อหาถูกต้อง เลือกสื่อเหมาะสม ผู้รับสารปฏิบัติได้

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การสื่อสารทางการเมือง; หลักสภาราณียธรรม 6

Abstract

This research article had the objectives as: 1. To study the conditions of political participation of people in the lower northern region, 2. To study Buddhist political communication factors that affected people's political participation, and 3. To study Application of Saraniya-dhamma 6 principles to promote political participation of people in the lower northern region. It was conducted by the mixed research methods. Phase 1: The quantitative research, data were collected from the sample group of 400 voters in the lower northern municipality, obtained from the Taro Yamane formula, using questionnaires. Data were analyzed using social science statistics package. Phase 2, the qualitative research, data were collected from 24 key informants, the experts purposefully by in-depth-interview. Data were analyzed using descriptive interpretation method.

The results of the research found that: 1. Conditions of political participation of people in planning, implementing, receiving benefits and evaluating results, female, age 41-50 years, secondary education. Government careers and having a monthly income of 15,000 baht or more are the most involved in politics 2. Factors affecting political participation. It was found that the Buddhist political communication of municipal administrators resulted in high political participation in all aspects. 3. The application of the 6 Saraniyadhamma principles to promote the political participation of citizens found that municipal administrators sent the message of Think Good, Speak Good, Do Good, and the content was correct. Choose the right media, and the receiver can do it.

Keywords: Political Participation, Political Communication, Saraniyatham 6

บทนำ

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของความขัดแย้งทางการเมืองไทย คือปัญหาด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ซับซ้อน นักการเมืองส่งสารทางการเมืองหวังผลประโยชน์ทางการเมืองฝ่ายเดียว ขาดหลักคิดเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นเรื่อยไปจนถึงระดับประเทศ เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อชีวิตของคนในสังคม การสื่อสารทางการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการดำเนิน

ชีวิต และการตัดสินใจของประชาชนอย่างกว้างขวาง (สุรพล สุยะพรหม และนันทนา นันทวโรภาส, 2562) กระบวนการสื่อสารทางการเมืองนอกเหนือจากการกระทำของนักการเมืองแล้ว การสื่อสารทางการเมืองโดยภาคประชาชนก็กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมืองอย่างมาก เนื่องจากการสื่อสารทางการเมืองเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและรัฐบาลโดยตรงอาศัยกระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจากประชาชนมายังรัฐบาล และการสื่อสารจากรัฐบาลไปยังประชาชนเป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายต้องแสวงหาร่วมกัน เนื่องจากฝ่ายรัฐบาลเองก็ต้องการรับรู้ว่า ประชาชนคิดเห็นกับการกำหนดนโยบายตรงต่อความต้องการของประชาชนหรือไม่อย่างไร เพราะการกำหนดนโยบายแห่งรัฐต้องสนองต่อความต้องการของประชาชน นำมาสู่การสนับสนุน หรือเกิดการคัดค้าน อาจนำมาสู่ความขัดแย้งเป็นปฏิปักษ์ต่อกันได้ (สุรพล สุยะพรหม และนันทนา นันทวโรภาส, 2562)

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองและขบวนการทางการเมือง จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ส่วนหนึ่งเพราะว่าขณะนี้ สังคมไทยกำลังเข้าสู่ยุคสังคมข้อมูลข่าวสารเต็มรูปแบบ การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นเหมือนเหรียญสองด้าน ด้านหนึ่งเมื่อนักการเมืองส่งสารออกไปอาจเกิดเกิดประโยชน์มาก และอีกด้านหนึ่งก็ไม่เกิดประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ต่อสังคมเลย ดังนั้นการสื่อสารที่ดีต้องทำให้ประชาชนมีความรู้ สังคมเกิดความสงบสุขและประชาชนได้รับประโยชน์สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า ปัจจุบันสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงเพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกมุมโลกสามารถแพร่กระจายไปยังส่วนอื่นๆของโลกได้รวดเร็ว ดังนั้นการสื่อสารจึงสร้างมุมมองให้คนเป็นคู่แข่งหรือเป็นพันธมิตรได้ในชั่วพริบตา (ช.ชา. 27/133-136/184)

สภาพทางการเมืองไทยที่ผ่านมายังคงติดกับดักกับกลุ่มบุคคลกลุ่มการเมือง โดยเฉพาะกลุ่มนายทุน กลุ่มขุนศึก และกลุ่มศักดินา มักจะฉวยโอกาสแอบแฝงตัวอยู่ในโครงสร้างทางการเมืองที่ขาดเสถียรภาพ ส่งผลกระทบโดยตรงกับกระบวนการประชาธิปไตยขณะนี้ พรรคการเมืองยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างอิสระได้ไม่สามารถนำเสนอแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองแบบก้าวหน้าได้ ทำให้เกิดผลกระทบโดยต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ปัจจุบันความรุนแรงทางการเมืองสะท้อนออกมาผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ แสดงออกถึงอารมณ์ที่หลากหลายทางสังคม กลายเป็นความเห็นต่างทางการเมืองของคนในสังคม ทำให้คนในสังคมมักแสดงออกทางการเมืองอาจสนับสนุนความรุนแรงแบบไม่รู้ตัว ตัวอย่างชัดเจน คือการชุมนุมทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลหลายๆครั้งที่ผ่านมา จะเห็นว่ากลุ่มก้อนทางการเมือง เช่น กลุ่มทะลุแก๊ส กลุ่มราชประสงค์ ชุมนุมทางการเมืองบนถนน มีจำนวนผู้ชุมนุมเพียงพันคน แต่ขณะเดียวกันมีกลุ่มผู้ร่วมชุมนุมผ่านสื่อใหม่รูปแบบต่าง ๆ

นับล้านคน ถือว่าเป็นการบ้านที่กระบวนการสื่อสารทางการเมืองต้องปรับตัว และทุกส่วนต้องเรียนรู้รับมือกับความขัดแย้งทางการเมืองในอนาคต

ประเทศไทยหลังการเลือกตั้งครั้งล่าสุดอาจกล่าวได้ว่าเกิดกระบวนการประชาธิปไตยมากขึ้น ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองหลากหลาย ทำให้ภาคสังคมจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น มีส่วนร่วมทุกกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น การลงมือรณรงค์หาเสียง การลှอบบี้ การจัดกิจกรรมของพรรคการเมือง และการติดต่อสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการใช้ความรุนแรงทางการเมืองด้วยมีทั้งรูปแบบปกติและไม่ปกติ รูปแบบเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษรล้วนถือว่า เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น (สิทธิพันธ์ พุทธหุณ, 2547) ดังนั้นการสร้างกระบวนการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบใหม่ ๆ จึงจำเป็นต้องประยุกต์หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้เพื่อให้นักการเมืองรู้ว่าใครเป็นผู้ส่งสาร เนื้อหาสาระของสารถูกต้องดีงามหรือไม่ ส่งสารไปประชาชนจะไม่สร้างความขัดแย้งในสังคม ผู้ส่งสารทางการเมืองต้องเริ่มต้นด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม และแยกแยะผู้รับสารทางการเมืองได้ว่าเกิดประโยชน์และปฏิบัติได้หรือไม่ ความจำเป็นที่นักการเมือง สื่อมวลชน และประชาชนจะต้องทบทวนบทบาทตัวเองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อยับยั้งความรุนแรงทางการเมืองในสังคมไทย (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2560) สอดคล้องแง่มุมหลักสาราณียธรรม 6 คือ หลักธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของสังคม เพื่อเข้าถึงความจริงของชีวิตและสะท้อนการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องดีงาม เช่น เรื่อง วาจาสุภาสิต ปิยะวาจา สัจจะวาจา หรือสัมมาวาจา ดังคำปรารภของพระพุทธมคณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2552) พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักธรรมไว้มากมาย บางทีเราก็เรียนกันเยอะแยะไปหมดในชีวิตที่เป็นจริงไม่รู้จะจับอันไหนมาใช้

บทความวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลนคร เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองของไทย เพราะการเมืองระดับท้องถิ่นถือว่าเป็นรากฐานทางสังคมมีความใกล้ชิดกันมาก และการติดต่อสื่อสารระหว่างนักการเมืองในฐานะผู้ส่งสารกับประชาชนในฐานะผู้รับสาร ทั้งสองฝ่ายสามารถสื่อสารถึงกันได้ตลอดเวลา หากผู้ส่งสารและผู้รับสารทางการเมือง ขาดหลักธรรมในการสร้างกระบวนการสื่อสารทางการเมือง จะส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคมอย่างกว้างขวางได้ และยังเป็นการยับยั้งกระบวนการทางประชาธิปไตยในสังคมไทยอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาศึกษาปัจจัยการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักสาราณียธรรม 6 มาใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 80,703 คน (เทศบาลนครนครสวรรค์, 2563) เทศบาลนครพิษณุโลก จำนวน 54,056 คน (เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก, 2563) และเทศบาลนครแม่สอด จำนวน 41,590 คน (เทศบาลนครแม่สอด, 2563) รวมทั้งหมด 176,349 คน

2.2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยพิจารณาจากประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งในเทศบาลนครพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง จากประชากร ในเขตเทศบาลนครทั้ง๓แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มเขตตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดตามสัดส่วนจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างคือ 400 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลนครในภาคเหนือตอนล่าง นักวิชาการ สื่อมวลชน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 24 รูปหรือคน เลือกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Questionnaire)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึก รอบด้าน จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละด้าน

4. การรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเชิงปริมาณ ขอนหนังสือจากหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามระเบียบและวิธีการวิจัย

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ขอนหนังสือจากหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่งไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์ นัดวัน เวลา สถานที่เดินทางไปพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามหลักวิชาการต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ขั้นตอน คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา (Descriptive Content Analysis) สรุปเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1 ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้ดังนี้

สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาคเหนือตอนล่าง พบว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในภาคเหนือตอนล่าง เพศหญิง ร้อยละ 56.28 เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองร่วมวางแผน ร่วมนำแผนไปปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล มีสัดส่วนมากเพศชาย

ประชาชนในภาคเหนือตอนล่างช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 40 เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อวางแผนการสื่อสารทางการเมือง ร่วมนำแผนไปปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วม

ประเมินผลมากที่สุด ส่วนประชาชนช่วงอายุ 31-40 ปี เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 10.5 เท่านั้น

ประชาชนในภาคเหนือตอนล่างมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 37.5 เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อร่วมวางแผน ร่วมนำแผนไปปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผลมากที่สุด ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 10.3 เท่านั้น

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในภาคเหนือตอนล่าง อาชีพราชการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อวางแผน นำแผนไปปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผลมากที่สุด ร้อยละ 39.8 ส่วนผู้ที่มีอาชีพส่วนตัวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 9.3 เท่านั้น

นอกจากนี้ประชาชนในภาคเหนือตอนล่างที่มีรายได้เดือนละ 15,000 บาทขึ้นไป เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการประเมินผลมากที่สุด ร้อยละ 52.5 ส่วนประชาชนที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 8.8 เท่านั้น

2. ปัจจัยการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาคเหนือตอนล่างอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.1 มีส่วนร่วมด้านการร่วมวางแผน พบว่า ผู้บริหารเทศบาลนครส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเรื่องการวางแผนมากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.78$) ประชาชนมีส่วนร่วมสร้างความสามัคคีในชุมชนค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.86$) และประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนทำกิจกรรมการเมืองค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.74$)

ผู้ส่งสาร ผู้บริหารเทศบาลนครเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อส่งสารอย่างความหลากหลาย เนื้อหาสาระของสารทางการเมืองฝ่ายการเมืองต้องการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้ถึงประชาชนมากที่สุด ช่องทางการส่งสารผู้บริหารเทศบาลนครยังไม่มีโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากพอ ผู้รับสารผู้บริหารเทศบาลนครไม่แสดงบทบาทสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

2.2 การมีส่วนร่วมเพื่อนำแผนไปปฏิบัติ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วม นำแผนไปปฏิบัติระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.67$) ผู้บริหารเทศบาลนครเลือกใช้สื่อส่งสารทางการเมืองได้ตรงเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.82$) และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรื่องการรับทราบนโยบายน้อยที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.68$)

ผู้ส่งสารผู้บริหารเทศบาลนครส่งสารทางการเมืองผ่านห้วคະແນຍັงไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนส่งสารทางการเมือง เนื้อหาสาระผู้บริหารเทศบาลนครกำหนดเนื้อหาไม่เปิดโอกาสให้คนนอกพรรคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วม

วางแผนหรือลงมือทำยังใช้ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ช่องทางการรับสารผู้บริหารเทศบาลนคร มีข้อจำกัดการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดการเลือกใช้สื่อเพื่อรับสารทางการเมือง เพราะว่าเทศบาลนครเลือกที่จะส่งสารแบบเผชิญหน้ามากกว่า ผู้รับสาร ผู้บริหารเทศบาลนครเปิดโอกาสให้ปรับรูปแบบตั้งประชาชนฐานะผู้รับสารมาร่วมปฏิบัติได้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะวิธีการเดินเคาะประตูบ้านสร้างความเข้าใจตรงกับประชาชน

2.3 การมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมรับประโยชน์ค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=3.69$) ประชาชนรับประโยชน์ข่าวสารอย่างต่อเนื่องมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.81$) และประชาชนมีส่วนร่วมรับประโยชน์การส่งสารสอดคล้องกับวัฒนธรรมคนในชุมชนน้อยสุดเฉลี่ย ($\bar{X}=3.72$)

ผู้ส่งสาร ผู้บริหารเทศบาลนครเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสื่อสารทางการเมืองมาก เพราะปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ยังแบ่งฝ่าย ทำให้ผู้ส่งสารทางการเมืองต้องหาวิธีการรูปแบบใหม่ส่งสารไปยังประชาชนให้ได้ผลมากที่สุด เนื้อหาสาระของสาร ผู้บริหารเทศบาลนครเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย เพราะว่าสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่สงบนักการเมืองต้องระมัดระวัง ช่องทางการรับสารผู้บริหารเทศบาลนครเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรับสารทางการเมืองที่หลากหลาย ขณะที่ผู้รับสารผู้บริหารเทศบาลนครก็เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมรับประโยชน์มากขึ้น เพราะว่าสื่อใหม่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก

2.4 การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่าประชาชนร่วมประเมินผลมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) ประชาชนรับสารจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากที่สุดเฉลี่ย ($\bar{X}=4.18$) และประชาชนได้รับสารการเมืองจากสื่อพื้นบ้านน้อยสุดเฉลี่ย ($\bar{X}=3.62$)

ผู้ส่งสาร ผู้บริหารเทศบาลนครฐานะเป็นผู้ส่งสารเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประเมินปัญหาอุปสรรคการสื่อสารการเมืองแบบต่อเนื่อง เพราะต้องการนำผลการประเมินมาปรับปรุง เนื้อหาสาระ ผู้บริหารเทศบาลนครจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประเมินเนื้อหาสาระทางการเมือง เพราะจะช่วยให้การส่งสารทางการเมืองไปยังประชาชนเกิดประสิทธิภาพ แก้ไขความเข้าใจผิดด้วย ช่องทางการรับสาร ผู้บริหารเทศบาลนครเปิดให้ประชาชนร่วมประเมินความสามารถส่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาก เพราะหากสื่อสารได้ตรงเป้าหมายผ่านสื่อใหม่ฝ่ายการเมืองจะได้ประโยชน์ตรง ผู้รับสาร ผู้บริหารเทศบาลนครเปิดโอกาสให้ประชาชนฐานะผู้รับสารทางการเมือง เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลส่งศิริยะยาวต่อนักการเมือง เนื่องจากปัจจุบันการสื่อสารทางการเมืองมีลักษณะหลากหลาย

3. การประยุกต์หลักสารานิยธรรม 6 มาใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า เมตตามโนกรรม ผู้บริหารเทศบาลนคร

ผู้กำหนดเนื้อหาสาระ มีจิตปรารถนาดี คิดดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันคิดในแง่ดี 2. เมตตาวชิกรรม ผู้บริหารเทศบาลนคร ผู้ส่งสาร พุทธิ บอกแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ด้วยความหวังดี 3. เมตตาทายกรรม ผู้บริหารเทศบาลนครผู้เลือกใช้ช่องทางส่งสาร ทำดี แสดงออกด้วยไมตรีและความหวังดีต่อหน้าและลับหลัง 4. สาธารณโภคี ผู้บริหารเทศบาลนครผู้ส่งสารและผู้รับสาร รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 5. สีสสามัญตา ผู้บริหารเทศบาลนครต้องฉลาดในการเลือกสิ่งที่จะพูดหรือปฏิบัติเพื่อหวังประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 6. ทิฏฐิสามัญญาตา ผู้บริหารเทศบาลนครไม่ยึดถือความคิดเห็นเป็นใหญ่ รู้จักปรับมุมมอง แสวงหาจุดร่วมและ สงวนต่างเพื่อสร้างจุดมุ่งหมายเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ประชาชนเทศบาลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการประเมินผลสัดส่วนมากกว่าเพศชาย ประชาชนอายุระหว่าง 41-50ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาชีพรับราชการ และมีรายได้เฉลี่ย เดือนละ 15,000 บาทขึ้นไป เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อร่วมวางแผน ร่วมนำแผนไปปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผลมากที่สุด

ปัจจัยการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธที่ส่งผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การมีส่วนร่วมวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การรับประโยชน์ และการประเมินผล ผู้บริหารเทศบาลนครฐานะผู้ส่งสารการเมืองเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนระดับมาก เพราะฝ่ายการเมืองจำเป็นที่จะส่งสารเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ให้ประชาชนเชื่อถือ ผู้บริหารเทศบาลนครยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้นโยบายในระดับต่าง ๆ เพราะกระบวนการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการสื่อสารมีรูปแบบไม่ตายตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ เจนวิถีสุข (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารที่มีผลมากในการส่งผลกระทบต่อจนถึงสังคม หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับ สนับสนุน หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม คือสื่อสารมวลชนเพื่อสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่น ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม ดังนั้น กระบวนการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธยังเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วย เนื่องจากหากผู้ส่งสาร คิดดี พุทธิ ทำดี จะช่วยให้ประชาชนฐานะผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวงศ์พิมพ์ คล้ายธานี (2557) วิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่าสภาพทั่วไป

ของการพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารของผู้บริหารประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ โดยรวมระดับมาก และการสื่อสารผ่านสื่อด้วยเทคโนโลยีเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายรับรู้ความต้องการของกันและกัน

การประยุกต์หลักสาราณียธรรม 6 มาใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่าผู้บริหารเทศบาลนครสร้างการมีส่วนร่วมการวางแผนเพื่อเลือกใช้สื่อเพื่อส่งสารการเมืองของประชาชนในเทศบาลนคร เนื่องจากการสื่อสารระหว่างทั้งสองฝ่ายเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจึงสามารถกำหนดการรับรู้ข่าวสารเองได้ สอดคล้องกับงานของศิลาพร ศรีศักดิ์นันท์ (2557) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรมการสื่อสารเชิงพุทธทางสื่อออนไลน์ของสื่อมวลชนไทย ผลการวิจัย พบว่า จริยธรรมการสื่อสารเชิงพุทธ เป็นการสื่อสารที่ถูกต้อง ดีงาม ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของปณัชญา สีสายุทธ และรังษี สุทนต์ (2562) วิจัยเรื่องนวัตกรรมการสื่อสารธรรมะผ่านแอปพลิเคชัน พระโพธิญาณเถร อธิบายการออกแบบสื่อสารที่ผ่านกระบวนการส่งผ่านข้อมูลด้วยรูปแบบใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพีระพงษ์ กลิ่นล่อ (2558) วิจัยเรื่องรูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธ เพื่อการพัฒนาเกษตรกร สู่เศรษฐกิจพอเพียง ได้กล่าวถึงความหมายของ นวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธ (Innovative Communication Based on Buddhism) ไว้ว่าหมายถึงการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยจากแบบจำลอง ได้ดังนี้

1. ความสามารถในการกระบวนการสื่อสารทางการเมือง พบว่า 1. ผู้บริหารเทศบาลนครในภาคเหนือตอนล่าง มีความสามารถด้านการส่งสารที่ดีมีคุณธรรม และต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ 2. มีความสามารถในการกำหนดเนื้อหาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลปรับตัวรับสถานการณ์ใหม่ ๆ 3. มีความสามารถในการรับสารทางการเมือง สามารถเชื่อมโยงได้กว้างไกลไร้พรมแดน 4. ต้องมีความสามารถในการรับสารทางการเมืองพร้อมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับความท้าทายเสมอ และ 5. ต้องมีความสามารถสื่อสารแล้วสามารถปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์กว้างขวาง

2. ความสามารถด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า 1. ร่วมวางแผนเพื่อส่งสารที่ดีมีคุณธรรม สามารถส่งสารอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ร่วมปฏิบัติโดยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนในการลงมือทำจริง 3. ร่วมรับประโยชน์ การเลือกสื่อเพื่อส่งสารและรับสารทางการเมือง ต้องคำนึงถึงการรับประโยชน์ร่วมกัน 4. ร่วมประเมิณผล เปิดโอกาสให้ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นทั้งทางบวกและทางลบ

3. ความสามารถประยุกต์หลักพุทธธรรม 1. เมตตามโนกรรม คิดดี วางแผนดีในการสื่อสาร 2. เมตตา วุจกรรม พูดดี เอาหลักคิดตั้งกล่าวนมาประยุกต์กับกระบวนการสื่อสารทางการเมือง 3. เมตตากายกรรม ทำดี ทำหน้าที่ส่งสารทางการเมือง เริ่มต้นด้วยการกำหนดสาระของเนื้อหาดี 4. สาธารณโภคี แจกจ่าย ใช้สอยร่วมกัน ดูแลสถานที่สาธารณะตามที่รับผิดชอบ 5. สีสสามัญญตา ประพฤติสุจริต รักษาระเบียบวินัย ยอมรับความแตกต่างเชื้อชาติ ศาสนา และ 6. ทิฏฐิสามัญญตา เคารพ รับฟังความเห็น เห็นชอบร่วมกัน ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรควรมีการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมสภาพการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมือง เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาระของสาร ช่องทางการรับสารและผู้รับสาร
2. หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดให้ตระหนักในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ส่งเสริมให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล
3. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้สื่อสารทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกระดับ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีการวางแผนนโยบายให้มีความรู้เรื่องการสื่อสารทางการเมืองกับผู้บริหารเทศบาลนครเพื่อช่วยส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น
2. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารเทศบาลนครและบริหารเทศบาลนคร เพื่อให้เกิดสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
3. ควรศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างโดยการใช้หลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ เจนวิถีสุข. (2554). *การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทศบาลนครนครสวรรค์. (2563). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของเทศบาลนครนครสวรรค์*. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://shorturl.asia/1Jgti>

- เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. (2563). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของเทศบาลนครพิษณุโลก*. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.phsmun.go.th>
- เทศบาลนครแม่สอด. (2563). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของเทศบาลนครแม่สอด*. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.nakhonmaesotcity.go.th>
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิเคราะห์และวิจัยข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และเหมือนขวัญ เรณูมาศ. (2560). *สันติวิธี: การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี*. *วารสารสันติวิธีปริทัศน์ มจร.* 5(2), 1-16.
- ปณัชนา ลีลาอุท และรังษิ์ สุนนท์. (2562). *นวัตกรรมการสื่อสารธรรมะผ่านแอปพลิเคชันพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *สยามสามไตร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.
- พีระพงษ์ กลิ่นล่อ. (2558). *รูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมเศรษฐกิจพอเพียง* (ดุष्ฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาธรรมนิเทศ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิวาพร ศรีศักดิ์นันท์. (2557). *รูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรมการสื่อสารเชิงพุทธทางสื่อออนไลน์ของสื่อมวลชนไทย* (ดุष्ฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิทธิพันธ์ พุทธหนู. (2547). *ทางเลือกของมวลประชา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี. (2557). *การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารตามแนวพระพุทธศาสนา* (ดุष्ฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรพล สุยะพรหม และนันทนา นันทวโรภาส. (2562). *การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาทิ (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540-2560* (ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชาการสื่อสารทางการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.